

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

Beszámoló az Ágoston Sándor Alapítvány 2008-ban végzett tevékenységéről

Szerkesztette:

Horváth Ákos

Ágoston Sándor Alapítvány kuratóriumának elnöke

Budapest, 2009. január 19.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

TARTALOMJEGYZÉK

AZ ÁGOSTON SÁNDOR ALAPÍTVÁNY 2008. ÉVI SZAKMAI BESZÁMOLÓJA	3
I. 2008-ban folytattuk az erdélyi műemléktemplomaink felújítását.	3
II A felvidéki Berzétére is terveztünk egy utat,	7
III. Az Országépítő Alapítványtól nyert összegből folyó építkezések	8
IV. 2008-ben folytattuk a Felőrön elkezdődött szórványiskola-építés támogatását.	9
V. A három évvel ezelőtti Temes menti árvízkarok enyhítésére	9
VI. Sok éve jó kapcsolatban vagyunk a egy árvaházat működtető családdal Zilahon	10
VII. 2008-ban is tartottunk teológusnapokat	11
VIII. Konferenciákon, kiállításokon, egyéb rendezvényeken való részvétel	11
Összegzés	12
MELLÉKLETEK	13
Sárd 2008 református műemléktemplom fedélszékének felújítása	14
Egy szórványmentési folyamat hétköznapijai	16
Beszámoló az erdélyi árvaházakat támogató munkáról	20
Megújuló Örökség konferencia programja	23
Musta 2008	24

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

AZ ÁGOSTON SÁNDOR ALAPÍTVÁNY 2008. ÉVI SZAKMAI BESZÁMOLÓJA

Alapítványunk a határon túl élő magyarság, különösképpen a szórványban élő magyar református lakosság megsegítésére jött létre 1990-ben. Olyan egyházi kötődésű közösségeket próbálunk támogatni, melyek a szóránymagyarság terheit hordozzák, így

- gyülekezeteket támogatunk, amelyek önerőből képtelenek saját épületeik, templomaik rendbehozatalára, és akiknek sokszor még a legszükségesebb munkálatok elvégzése is gondot okoz,
- árvaházakat látunk el szükséges eszközökkel, anyagi javakkal.
- szóránymagyarság számára épülő iskolák, óvodák kiadásaihoz járulunk hozzá

E minden szempontból kisebbségben élő közösségek manapság nem várhatnak más helyről segítséget. Munkánk célja nem csupán az egyoldalú segítségnyújtás. Szeretnénk ezeket a magyar közösségeket bevonni az általunk szervezett programokba, és segíteni őket, hogy maguk is képesek legyenek hasonló kezdeményezések elindítására.

I. 2008-ban folytattuk az erdélyi műemléktemplomaink felújítását.

Ebben az évben Sárd, Magyarigen és Őraljaboldogfalva községek templomainak állagmegóvását folytattuk. Ez a fajta munka nem ismeretlen a számunkra, mert az elmúlt évek során már öt erdélyi református műemléktemplom állagmegóvásában, helyrehozatalában vettünk részt. Borberek, Alvinc, Boroskrakkó és Marosszentimre, Kéménd templomai után most elsősorban a sárdi templomot terveztük megmenteni az enyészettől a Budapesti Műszaki Egyetemen készült műszaki felmérés alapján. 2007-ben mintegy másfél millió forintból a födém javítása már megtörtént, ebben az évben a tetőszerkezet javítására került sor.

A sárdi templomot a XIII. században építették, azóta számos átépítésen ment át. A szép templom tetőszerkezete mára életveszélyessé vált. Az alig húszéves gyülekezet a templom kapubástyájának és födémének kisebb javítását már elvégezte, de az alaposabb felújítási munkálatokra már nem volt forrása. A tönkrement tetőszerkezet miatt az épület fala ázik, ez a vizesedés pedig nagy mértékű károkat okoz. Több helyen mállani, illetve omlani kezdett a vakolat, amit csak alapos újravakolással lehet megállítani. A födém és tetőszerkezet volt a legrosszabb állapotban. A födém megerősítése után idén a tetőszerkezet javítása volt soron.

A munkáról előre tudtuk, hogy csak több ütemben végezhető el, sőt Alapítványunk nem is tudja teljes egészében finanszírozni azt. A teljes felújítás tervezett összköltsége megközelíti a 10 millió forintot. Alapítványunk az erdélyi Bod Péter Alapítvánnyal együtt vállalta a szervezés és lebonyolítás feladatait. Ebbe a munkába idén is bevontunk budapesti teológushallgatókat, művészettörténészeket, a Pápai Református Gimnázium tanulói közül tíz diákot, helyi és magyarországi önkénteseket, szakembereket. Az ácsmunkákhoz és az egyéb szakértelmet kívánó munkálatokhoz szakembereket alkalmaztunk, a többi feladatot, illetve a segédmunkákat mi végeztük el. A munkabért, az anyagköltséget, az anyagszállítás költségeit nekünk kellett állnunk, továbbá az utaztatás, szállás és étkezés megoldása is a mi feladatunk volt. Ehhez a munkánkhoz a Nemzeti Civil Alapprogramtól kaptunk 800.000 Ft vissza nem térítendő támogatást. Ennek a munkának a teljes költsége 2008-ban csaknem elérte a 2 millió forintot. Építészz szakmai szempontból készített leírást csatolunk.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Sárd

A magyarigeni hatalmas barokk műemlék református templom

tetőszerkezetét sajnálatos módon megtámadta a könnyező házigomba. Az építészek, műemlékes szakemberek által is csak suttogva kimondott nevű támadó sajnos szívós ellenfél lesz ebben a gyönyörű, és évek munkáival rendben tartott templomban. A gomba elterjedésének oka itt is tetőszerkezeti problémákra, beázásokra vezethető vissza. Mivel ennek a fertőzésnek a kezelése nem tűrt halasztást, ez évi eredeti programjainktól eltérően komoly anyagi és emberi erőforrásokat mozgattunk meg annak érdekében, hogy a már tenyésző gombát a lehető legnagyobb mértékben ki tudjuk irtani a templomból. Hazai és erdélyi szakemberek látták el alapítványunkat tanácsokkal, vegyszerekkel, védőfelszereléssel, illetve maguk is a helyszínen járva irányították ezt a munkát. Egy héten át 6-8 fiatal dolgozott a károk mérséklésén, a fertőzött fedélszéki törmelék eltávolításán, a sérült falelemek kicserélésén.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

Magyarigen

A Sárdi és Magyarigeni Református Egyházközségekkel közösen folytatott munkánkra 2008. augusztus 17. és 24. között került sor. Ebben a két munkában magyarországi és erdélyi magyarok, mintegy ötvenen vettünk közösen részt.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Az erdélyi Óraljaboldogfalva község műemléktemplomának

felújításába is bekapcsolódtunk 2008-ban. A XIII. században épült templom tetőszerkezetét kellett kijavítani, mivel az épület fala ázott, ez a vizesedés itt is nagymértékű károkat okozott. Több helyen mállani, omlani kezdett a vakolat, amit csak alapos újravakolással lehetett megakadályozni. A tetőszerkezet javítására, a tetőlécek, gerendák cseréjére, a jelenlegi hullámpala-tető zsindelytetőre való visszaalakítására szakembereket alkalmaztunk, a segéd munkák elvégzéséhez társadalmi munkában az Ágoston Sándor Alapítvány és a Bod Péter Alapítvány önkéntesei nyújtottak segítséget. A szállás, utaztatás, étkeztetés költségeit mi fedeztük. A munka szakmai felügyeletét budapesti és erdélyi műemlékvédelemmel foglalkozó építész-művészettörténészek látják el, Sarkadi Márton a KÖH alkalmazottja és Mihály Ferenc restaurátor Szovátáról. A szakmunkákat Kémenes László erdélyi építkezési vállalkozó szakemberekből álló csapata végezte. A munkák több fázisban folytak. 2008 júliusában történt a terep felmérése, szakmai tervezése. A tetőszerkezet javítása és a héjazat cseréje, a zsindelytető kialakítása, valamint a terület munkálatok utáni megtisztítása júniustól szeptemberig tartott. A templom restaurálásához Kendeffy gróf úr járult hozzá közel 3millió forinttal, az erdélyi Bod Péter Alapítvány szintén tetemes összeget fordított a munkálatok támogatására. Ehhez a munkánkhoz a Nemzeti Civil Alapprogramtól kaptunk 800.000 Ft vissza nem térítendő támogatást. Ennek a munkának a teljes költsége 2008-ban csaknem elérte a 6 millió forintot, amiből Alapítványunk közel 900 ezer forintot vállalt.

Óraljaboldogfalva

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

II A felvidéki Berzétére is terveztünk egy utat.

ahol már többször is jártunk. Az egyházközség a közelmúltban visszakapott egy korábban már a tulajdonában lévő ingatlant. A lelkész házaspár azzal a kéréssel fordult hozzánk, hogy a község fiataljainak bevonásával segítsünk **rendbe hozni a leromlott állapotú épületet**. Erre az elmúlt évben nem kerülhetett sor, mert a rudnai gyülekezet templomának javítása fontosabb volt. Ez az épület részben szociális intézményként, csökkent munkaképességű emberek munkahelyéül fog szolgálni, másrészt pedig konferenciáknak adhat helyet. 2008 nyarán holland testvérekkel együtt fogtunk neki a feladatoknak.

Munkálatainkba eddig is sikerült bekapcsolni hátrányos helyzetű települések sok esetben munka nélkül élő fiataljait. Ezzel a helyi közösségek megerősödését, hátrányos helyzetű emberek önálló kezdeményezéseit is támogattuk. A közösen végzett munkák mintegy három hétig tartó szakaszában közel nyolcvanán dolgoztunk együtt. Ötven holland református szakember és önkéntes, illetve közel húszfős, helybéliekből és erdélyi magyarokból álló tábor mellett Alapítványunk több mint tíz fővel segítette a munkálatokat. A munkálatokhoz Alapítványunk összesen mintegy 900 ezer forinttal járult hozzá.

Berzété

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

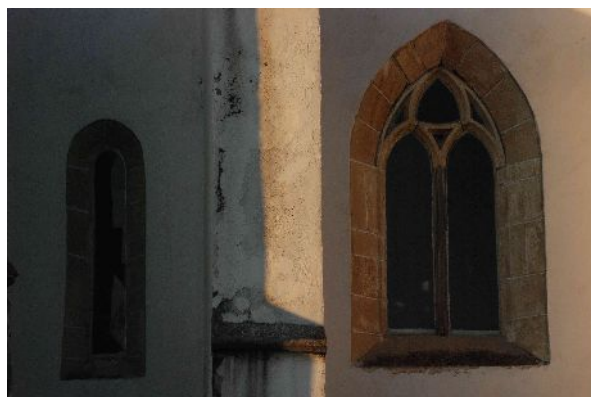
agostonalapitvany.bmrg.hu

III. Az Országépítő Alapítványtól nyert összegből folyó építkezések

A 2007-ben megszűnt alapítványtól mintegy 17 millió forintot nyertünk erdélyi és kárpátaljai templomok megmentésére. Ebből 12 millió forint elköltése áthúzódott 2008-ra. **Hadad és Csíkdélne** (Erdély) templomának restaurálása folytatódott, többszöri helyszínbemjárásainkon erről meggyőződünk, de még nem fejeződött be, a munkák 2009-ben is folytatódni fognak.

Csíkdélne

Hadad

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

IV. 2008-ben folytattuk a Felőrön elkezdődött szórványiskola-építés támogatását.

Ebben az erdélyi községben már korábban elkezdődött egy nagy munka. Egy, a későbbiekben **13 települést ellátó szórványiskolát és óvodát** építenek, főként anyaországi segítséggel. A helyi református lelkész, Gál Mihály tiszteletes úr irányítja a munkákat. Rendkívül jónak, és követendőnek tartjuk ezt a kezdeményezését, a település harcát a jövőért, megmaradásért. Iskola nélkül ez hosszútávon nem lehetséges. Így viszont mód nyílhat arra, hogy a környékbeli kis falvak lakói is magyar iskolába járathassák gyermekeiket. Októberben Alapítványunk küldöttsége meglátogatta az épülő iskolát, és a Reformáció ünnepén ünnepi istentiszteletet tartottunk. Az óvoda elindulta után ebben az évben 900.000 forinttal tudtuk támogatni az iskola építkezését.

Felőr

V. A három évvel ezelőtti Temes menti árvízkarok enyhítésére

befolyt, és még el nem juttatott adományok felhasználásában a Dunamelléki Református Egyházkerület kérte Alapítványunk segítségét. A legsürgősebb feladatokat már korábban elvégezték, de tudunk róla, hogy még a mai napig vannak olyan épületek, amelyek állapota különösen is sürget bennünket. 2007 novemberében a helyszínen járva megállapodtunk az árvízkarokat leginkább elszenvedett településen (Módos) szolgáló nagybecskereki református lelkésszel és esperessel, hogy egy gyülekezeti házat vásárolunk, valamint két család megrongálódott házának tatarozásához járulunk hozzá. Ebben az évben két újabb látogatás során számos lehetséges házat néztünk meg tüzetesen, ezeknek az ingatlanoknak a megvásárlásáról tárgyaltunk. A tényleges vásárlás azonban már áthúzódik 2009-re. Egy árvízkárosult családot anyagi támogatásban tudtunk részesíteni, valamint két alkalommal tartottunk istentiszteletet Nagybecskerek református templomában.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Nagybecskerek

Módos – vasútállomás

VI. Sok éve jó kapcsolatban vagyunk a egy árvaházat működtető családdal Zilahon

Négy éve rendszeresen támogatjuk őket imádsággal és anyagiilag is. Szükségük is van rá, mert testileg-lelkileg nagy terhet vettek magukra. 19 gyermeket fogadtak be saját házukba, akik közül a legtöbben valamilyen fogyatékkal élnek. Sokan közülük utcagyerekek voltak, de vannak olyanok is, akikről lemondtak a szüleik. Körülbelül kéthavonta találkozunk velük. Vagy ők jönnek Budapestre, vagy mi utazunk hozzájuk, s ilyenkor felajánlott ruhanemüket, játékokat, könyvet viszünk magunkkal.

Ezt a szolgálatunkat idén is folytattuk. Igyekeztünk a találkozások alkalmával bátorítást adni a szülőknek, és szeretetünket kifejezni a gyerekek számára. Minél többször szeretnénk eljutni hozzájuk, és tovább támogatni őket, hűséges szolgálatukat.

Zilah

Ennek a szolgálatnak a kiterjesztésére 2008 őszén és telén tettünk komolyabb kísérleteket, amikor is további hat erdélyi (Zsobok, Holtmaros, Nyárádszereda, Szováta, Gyimesbükk és Tusnádfürdő) és egy kárpátaljai (Beregszász) árvaházat látogattunk meg, illetve juttattunk el ezekbe az intézményekbe különböző adományokat (ruha, tisztálkodási szerek, mosógép, mosópor...) annak megfelelően, amit előzetes tájékozódásunk során igényként megfogalmaztak felénk. Bővebb szakmai beszámolót csatolunk.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

VII. 2008-ban is tartottunk teológusnapokat

Erdély, Szlovénia, Vajdaság szórvány-gyülekezeteiben a kiutazó teológusok egy hétvége alatt 6-8 faluban, szórványtelepülésen prédikáltak, illetve bátorították a kisebbségben élő magyar reformátusokat.

Így 2008 áprilisában a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának tíz hallgatójából álló küldöttség látogatta meg a szlovéniai Szentlászló községben lévő magyar református gyülekezetet. Szentlászlónak kb. 300 lakosa van, mindannyian magyar nemzetiségűek. A faluban egy református templom működik, korábban volt iskola is, de annak az épülete üresen áll. A helyi gyülekezetet egy magyarországi nyugdíjas lelkész látja el, aki a határ túloldaláról, Zala megyéből jár át. Az istentiszteletre érkezett gyülekezet teljesen megtöltötte a templomot, többen átjöttek a szomszédos falvak magyar lakosai közül is. A teológushallgatók istentiszteleten igehirdetéssel, énekkel, bizonyoságtétellel és versekkel szolgáltak a gyülekezetnek. A helyi magyar közösség számára egy kisebb ünnep volt a látogatásunk.

VIII. Konferenciákon, kiállításokon, egyéb rendezvényeken való részvétel

Megújuló Örökség Konferencia

Az újraalapított Teleki László Alapítvány szervezésében 2008-ban is megrendezésre került határon túli, épített műemlékekkel foglalkozó szakemberek számára rendezett konferencia. Ebben az évben Csíksomlyó központtal a Csíki medence, Nyárád mente és Gyimes műemlék-templomainak végiglátogatása volt a cél.

A mintegy 70 főnyi művészettörténészekből, régészekből, műemlékes szakemberekből álló résztvevői tábor a konferencia első napján meghallgathatta, hogy a határokon túl – Felvidéktől Délvidékig – milyen épített kulturálisörökség-megővás zajlik, részben a Teleki László Alapítvány, részben az Ágoston Sándor Alapítvány, részben egyéb szervezetek támogatásával. A konferencia további napjain pedig a környék gyönyörű műemlék templomait látogattuk végig, ahol a helyi munkákat irányító, végző szakemberek kalauzolták a szakértő hallgatóságot. A programot csatoljuk.

Mustra 2008

Az Alapítvány 2008. évi határon túli épített műemlékek védelmében kifejtett tevékenységéről szóló tabló került kiállításra a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal aulájában. A kiállításon a szakma minden jeles képviselője megjelent, munkájáról tablóval beszámolt. Komoly szakmai elismerés, hogy ezen a fórumon ismét megjelenhettünk. A tablónkat Sarkadi Márton építész, művészettörténész készítette, aki állandó résztvevője az Alapítvány határon túli táborainak, a műemlékvédelmi munkáink szakmai megalapozottságát leginkább neki köszönhetjük. Részletes leírás csatolva.

Kapocs 2008

A Művészetek völgyében Bölcsföldi András vezetésével a KRE HTK teológusai önálló folyamatos programot kínáltak Öcsön, akik az Alapítványt is képviselték, kiállítva az Alapítvány határon túli munkájáról szóló bemutató anyagainkat.

Erdélyország az én hazám 2008

A Verőcén szervezett több napig tartó nagyszabású rendezvénysorozatra egy tablóval készültünk, hogy az oda ellátogató érdeklődők megismerhessék az Alapítvány határon túli

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

tevékenységét. Ebben a munkában Szanyi Ferenc és Bíró Zsuzsanna teológusok vállalták a legnagyobb szerepet.

Összegzés

Ezeket a feladatokat örömmel vállaltuk, Isten ajándékainak tekintettük. Minden évben adódnak új lehetőségek, meghívások, kérések, ezért nyitott szemmel és együtt érző szívvel járunk mindenfelé, ahol határainkon kívül élő, magyar református testvéreinkkel találkozunk.

Egy másik hozadéka ennek a tevékenységünknek, hogy segítjük vele a budapesti teológiai kar diákjainak közösséggé épülését. Már sokszor megtapasztalt tény, hogy a közös munka közösséget kovácsol. Mi is újra és újra igazolva látjuk, hogy legalább annyi, ha nem több öröm és áldás van rajta, mint amennyi fáradtság. Ezen túl pedig tevékenységünkkel felhívjuk a teológushallgatók figyelmét felelősségükre ezekért az emberekért, közösségekért is.

Legyen Istené a dicsőség mindeztért.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

MELLÉKLETEK

Sárd 2008 református műemléktemplom fedélszékének felújítása

Ágoston Sándor Alapítvány idén nyáron Erdélyben, Gyulafehérvártól 8km-re, Sárdon végzett templom megóvási munkát Horváth Ákos református lelkész vezetésével. A sárdi református közösség templomának tetőszerkezetét haladéktalanul fel kellett újítani, mert beázott és életveszélyessé vált. Az ázás fenyegette a templom XIII. sz.-i vakolt részeit és a berendezést. A munkálatokra egy hét állt rendelkezésére a magyarországi és helyi csapatoknak. A szakszerű munkavégzést Sarkadi Márton építész és Székely János helyi ácsmester biztosította.

A románkori bazilikát a XIII. században építették, amely a XVIII. századig számos átépítésen ment át. Jelentős átépítése a XVIII. században történt, amikor a hajót lerövidítik és egy olaszos hangulatú templomtornyot építenek. A többszöri átépítésnek köszönhető a templom mai, enyhén szabálytalan alaprajza. A trapéz formájú alaprajz a tetőszerkezetben is nehézségeket okoz. Az oromfal régebben belső fal volt és a külső tornyot is fal támasztotta meg, mely így statikailag megkérdőjelezhető biztonságú. A fedélszék a szokatlan alaprajz miatt eredendően nehézkes és a szerkezeti megoldás sem szakszerű.

Első felmérés során szembeötlő volt a főhajó gerendázatának rossz állapota. Az életveszélyesnek ítélt gerendákat a helyi szakemberek eltávolították, melyeknek tartószerkezeti jelentősége nem volt. Egyes gerendáknál a károsodás a keresztmetszet 60-80%-ában megjelent, melynek következtében a szerkezet önhordása is kétségessé vált.

A biztonságos munkavégzés érdekében a helyi szakemberek az ép gerendázat egy részén ideiglenes deszkázatot fektetettek le és korlátokat építettek ki. A tetőn dolgozók zuhanásvédelmét a toronyból kivezetett kötelek biztosították. A fedélszékben egyszerre maximum 8 ember tartózkodott, míg a külső munkálatokat 4-6 fő végezte.

A tető a gyülekezeti részen nyeregterítő oromfallal, a szentélynél egy kisebb nyeregterítő sokszög záródással. A szerkezet két állószékes fedélszék, melynek székoszlopai a templom közbelső, áttört oszlopos falain állnak. A gerendázat túlnyomó részének a fedélszékhez tartószerkezetiileg nincs kapcsolata, pusztán a járható padozatot és a mennyezetet tartotta. A borított gerendafödém deszkázata jelenleg hiányzik. Teherhordó gerendák csak a fogópárok alatt helyezkednek el, azok megtámasztására.

A fedélszék legfőbb statikai gondjait a törött nyugati fogópár és a korhadt szarufák okozták, ezt súlyosbította a középszelemenek meghajlása. További probléma volt a szerkezeti elemek szétcsúszása. A héjalás állapota kielégítő volt, csupán a lécezés behajlásának következtében szétcsúszott. Az oromfal is javításra szorult a nem megfelelő anyaghasználat és a beázás következtében. A kisméretű üreges téglá a beázás miatt szétfagyott, melyet tömör téglára cseréltünk.

A csapat első feladata a hódfarkú cserép héjazat levétele volt a gyülekezeti rész fölött, majd a szentély felett. A héjazat leszedése után a lécezés eltávolítása következett, miközben újabb hibákra derült fény.

Az északi oldalon, az első két szarufa olyan szinten vesztett a keresztmetszetéből, hogy cseréjük elkerülhetetlenné vált. Továbbá kiderült, hogy a szarufák már építéskor sem voltak síkban, így alátét lécekkel egyenlítették ki a különbségeket, melyeket a felújítás alkalmával mi is használni kényszerültünk. A héjazati terhelés megszűnésével hozzáfogtunk a szerkezeti problémák kijavításához.

A déli oldalon a talpszelemen enyhén deformálódott, ferdeségét egy új szelemen melléfogatásával orvosoltuk. A középszelemenek lehajlását új székoszlopok behelyezésével javítottuk ki. A szelemenek megemelésével a szarufák is a helyükre kerültek így a szétcsúszott

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

fiókgerendák helyrehúzása lehetővé vált, rögzítésük acélpántokkal történt. Végül a törött nyugati fogópár megemelését és kiváltását végeztük el. A szerkezeti elemek kijavítását követően felkerült az új lécezés, melyre a már megtisztított cserepek kerültek. A szerkezeti munkálatok során újra megvizsgáltuk a gerendázatot és úgy ítéltük, hogy további gerendák szorulnak cserére, így tizennégy új gerenda került fel.

A fedélszék nagysága és az előre nem látható feladatok megszorodása miatt a helyi szakemberek fejezték be a tetőszerkezet felújítását. A templom jelenleg biztonságos és nem ázik tovább. A torony állapota részletesebb statikai vizsgálatok elvégzése után állapítható meg. Kitakarítottuk a toronyból a galamb guanót, a keletkezett építési törmeléket és a vadszőlő borította falakat is megtisztítottuk.

A helyi szóránymagyarság életében sokat számít a hazai segítségnyújtás. A templomon, melyet egész évben használ a közösség, javításokat végeztünk, ezzel együtt a kapcsolaton is próbáltunk javítani, mely a szórányban élők számára lelki támaszt nyújt magyarságuk megőrzéséhez. Adni mentünk oda, végül rengeteget kaptunk a helyi magyarságtól. Köszönöm az Ágoston Sándor Alapítványnak, hogy részt vehettem az idei munkálatokban.

Sárd

Péterffy Márton
Települemérnök hallgató
Corvinus Egyetem

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Egy szórványmentési folyamat hétköznapijai

Templomokat ment az elkötelezett lelkész

Szabadság – Kolozsvári Közéleti Napilap
2008. november 29.

Dr. Gudor Botond magyarigeni református lelkész a valamikori virágzó hegyaljai, ma részben elhagyott vagy minimális gyülekezeti létszámmal rendelkező templomok, iskolák megmentésére vállalkozott.

E sokoldalú, teljes embert és odafigyelést igénylő munka mellett természetesen népes családjára is gondolnia kell. Egy átlagos napjuk úgy kezdődik, hogy

A sárdi munkatáborban lelkesen dolgoztak az önkéntesek

reggel 7 órakor elindulnak a magyarigeni parókiáról feleségével és három kislányukkal, akik közül a két kisebbik óvodás, a nagyobbik I. osztályos. Az idei iskolai évtől ők mindnyájan a Gróf Majláth Gusztáv Teológiai Líceum óvodai, illetve elemi osztályos részlegébe járnak. A szülők a megyeközpontban dolgoznak, a lelkészt a Gyulafehérvári Egyetem tudományos munkatársaként alkalmazta. Napközben gyakran hazalátogat a parókiára, hogy otthoni dolgait intézze. Délután édesapjánál gyűlnek össze a gyulafehérvári református parókián, és estébe hajlik az idő, amikor hazaérkeznek.

A megerősödött iskola

Nyáron, a vakációban egy kicsit módosul a szoros napirend. Több időt töltenek Magyarigenben, és a tiszteletes úrnak is több lehetősége és ideje adódik a szívügyének tekintett közösség- és értékmentő tevékenység megszervezésére. Megkísérelték együtt összegezni a 2008. év munkájának gyümölcseit. Mi is történt tehát ebben az évben? Édesapjával, Gudor András gyulafehérvári református lelkésszel fenntartották a II. Rákóczi Ferencz Közösségi Házban a gyulafehérvári kis óvoda működését. Ezt a Szülőföld Alap, valamint a kolozsvári Communitas Alapítvány anyagi hozzájárulásával valósították meg. Utóbbi fontos kiegészítést adott az ingázási és bentlakási programok rész támogatásával a Gróf Majláth-líceumban tanuló vajasdi, illetve a Bethlen Kollégiumban bentlakó dél-erdélyi diákoknak. A kis óvoda integrációs lehetőséget biztosít a nyelvileg sérült, vegyes családban élők számára. Ezzel a sikeres programmal kiegészítették a gyermek-utánpótlást a gyulafehérvári magyar nyelvű oktatás távlati alapjainak megteremtéséhez. Ma a Gyulafehérvári Katolikus Érsekség nagyvonalú hozzájárulásával, az épület biztosításával és felújításával csaknem 160 gyermek tanul magyar iskolában és magyarul, ökumenikus szellemben az óvodától érettségig, megőrizve a vallásórák felekezeti önállóságát és a Katolikus Líceumi Szeminárium hagyományait. A megerősödött

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

iskola tehát, a magyarigeni lelkész szerint a krízisben lévő demográfiai és oktatási helyzetre válaszol úgy, hogy ezúttal sikeresen felülírja az iskolabeszüntetési aggályokat.

Egy levéltár sorsa jobbra fordul

A Nagyenyei Egyházmegyei Levéltár megóvása égetően aktuális feladattá vált most, amikor a Vártemplom belsejét renoválják. Az igen értékes anyag, Alsó-Fehér megye valamikori két református egyházmegyéjének (a XVIII. századtól a II. világháborúig) és a Hunyadi Református Egyházmegye levéltári anyagának töredékét is tartalmazza. Eddig a Vártemplom szentélyében, a régi faliszekrényekben és azok tetején őrizték. A rendezetlen, fertőzött, rossz mikroklimatikus viszonyok között tárolt anyag válságos állapotba került, amellyel, hogy hozzáférhetetlen volt a kutatók és más érdekeltek számára. A Bethlen Kollégium Szőcs Ildikó igazgató hozzájárulásával befogadta az értékes iratállományt, és a Dokumentációs Könyvtárral szemben tűzbiztos és beázásmentes helyiségben helyezte el. A kb. 20 folyómétert kitevő anyagot egyházmegyei levelezés (XVI–XX. sz.), jegyzőkönyvek, személyi és gyülekezeti jelentésanyagok, valamint iskolai ügyek dossziéi teszik ki. Az anyag fertőtlenítését, a portalanítást, a Gyulafehérvári Múzeum Papír Restaurátor Laboratóriuma végezte el, Alexandru Stirban restaurátor vezetésével. A rendszerezési, leltározási és feldolgozási munkákban Feiszt György szombathelyi levéltáros segített, akinek tevékenysége révén az anyag tudományos kutatásra alkalmassá vált. Az anyagi alapot a munkálatok elvégzésére ugyancsak a Szülőföld Alap biztosította. A szervezést, a pályázást szintén a magyarigeni református tiszteletes oldotta meg, teljes sikerrel. A levéltár megóvása az enyészettől a múlt feltárását, a kutatások megindulását segíti elő.

Műemléktemplomok mentése: Sárd, Magyarigen

A régi, elhanyagolt műemléktemplomok esetében nehéz, sokoldalú szórványmissziós feladatról van szó. A sárdi műemléktemplom, magával a településsel együtt, történelmi emlékeket ébresztő hely. A román kori bazilikát a XIII. században építették, és a XVIII. században számos átépítésen esett át. Jelenleg az országos műemléklistán „B” kategóriájú műemlék, de falai, a födém és a tetőszerkezet veszélyeztetett állapotba kerültek. A magyar korai felvilágosodás települései között méltó helyet foglalt el, hiszen nem kisebb személyiség, mint Gróf Teleki Sámuel birtokai közé tartozott. Korábban itt volt a későbbi marosvásárhelyi Teleki Téka is. A településnek hosszú ideig vezető szerepe volt önálló lelkésszel, egészen az 1940-es évekig, amikor társegyházaközségként Magyarigenhez csatlakozott. Jelenleg 17 egyháztagot számlál, és a magyarigeni tiszteletes szerint, aki a papi feladatokat ellátja, dinamikus egyházrészt alkot. A lelkészi lakásba a gondnoki szerepkört ellátó református család költözött. 2005-ben visszakapták az egykori iskolát is, amit 1916-ban közadakozásból építettek, és amely jelenleg egészségügyi központként működik. 2006-ban az épület mellé gyógyszertár került, amelyet befejezés után az egészségügyi ellátás kiegészítéseként szeretnék működtetni.

Ebben az évben, mint a tiszteletes úr elmondta, az anyagi nehézségek miatt mindössze a templom kapu bástyájának és a födémnek a javítására került sor. A Magyarigeni Református Egyház, a Bod Péter Alapítvány, az Ágoston Sándor Alapítvány, valamint erdélyi és anyaországi egyetemi hallgatók segítettek a kezdeti állagmentési és felújítási munkálatokban. A lelkes önkéntes munkának megvolt az eredménye. 2007-ben megtörtént a gerendák széthúzása, a mennyezet lebontása, kihordása, majd 2008-ban a fafödémek javítása, a gerendák újra elhelyezése és belső felükön egy famennyezet kiképzése, valamint a fedélszék károsodási

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

pontjainak kijavítása. Ugyanakkor a Szülőföld Alap segítségével a magyarigeni barokk templombelső és födém könnyezőgomba által okozott károsodásokat is elkezdtek felszámolni.

Óraljaboldogfalva

Óraljaboldogfalva református temploma „A” kategóriás műemlék

Hasonló műemlékmentés zajlott itt is a község református templomában. A hazai műemléklistán e templom „A” kategóriájú helyet foglal el, hiszen belsejében XIII. századi bizáncias freskók találhatók, súlyosan leromlott állapotban. A magyar köztudatban a Kendeffy család jelenléte, valamint a XIX. században feltárt freskói miatt egyik kiemelkedő darabja Erdély művészettörténetének. A román köztudatban a bizáncias freskók miatt van jelen. Eddig állami pénzt nem költöttek a rendbehozatalára. A helyi műemlékvédő szervezetek sem fordítanak gondot a szóránymagyarság múltjának e jeles intézményére. Itt sem volt tehát más megoldás, mint a civil szervezetek és a támogatók segítségét igénybe venni, de ezúttal az illetékes hivatalok is adakozóbbnak bizonyultak.

Nyáron az engedélyeztetési folyamat lebonyolítása után a zsindelyezés következett. Az Erdélyi Református Egyházkerület megvásárolta a zsindelyt és a kezelőanyagokat, de az anyagiak hiánya miatt sokáig nem került sor a felhelyezésre. Később Székelyvárságról a hegyekben házalva sikerült még 20 000 db. pattintott zsindelyt beszerezni. Amint azt Gudor Botond elmondta, ebben az évben végre elvégezheték a tetőszerkezet javítását és a zsindelyezési és toronyjavítási munkálatokat a június–szeptemberi időszakban. Mindezt egy eredményes és példaértékű civil összefogás eredményeképpen, amelyben résztvettek az Ágoston Alapítvány önkéntesei, református teológusok illetve anyaországi egyetemisták, főleg régész és művészettörténész hallgatók. Itt voltak a Bod Péter Alapítvány önkéntesei is, a Gyulaféhevár környéki falvak egyetemistái, valamint a helyi szóránny közösségek más képviselői. A tábor alatt mindnyájan meleg ételt és szállást kaptak. A tervezést Eke Éva szakrestaurátor, a kivitelezést Sarkadi Márton művészettörténész, építész vezette. A munka reggel 7 órától este 8–

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

9-ig folyt, amit csak ebéd és vacsoraszünet szakított meg. A Kémenes László által irányított munkálatok között akadt veszélyes magaslati munka is. Így a helyi erdélyi és a magyarországi civilszféra pozitív együttműködése valósult meg. Az épület újra használhatóvá vált, és visszanyerte régi műemlékhez illő fényét. A munkálatokra a kezdeti összeget a Bod Péter Alapítvány biztosította a Szülőföld Alap által. Jelentős összegekkel járult hozzá a munkálatok sikeréhez az Erdélyi Református Egyházkerület és a Román Művelődési és Egyházügyi Minisztérium. Sokat jelentett a Kendeffy család önzetlen anyagi támogatása, akiknek családtörténete közvetlenül ide kapcsolódik, és számukra kegyhely ez a templom. Kendeffy Mária leveléből idézünk: „Kendeffy Ádám (apám) özvegye gróf Edelsheim-Gyulai Eva 90. születésnapján, ajándékok helyett a templomra kértük az adakozást”...

Így telt tehát el ez a nyár, a maga hétköznapijaival a Gudor család számára, a múlt védelmében, a jelen és a jövő szolgálatában. A tiszteletes úr felesége szerint a férje mellett egy pillanatig sem unatkozhat az ember. Ez bizonyára így is van, hiszen a műemlékvédő és közösségmentő misszió rengeteg időt és energiát vesz igénybe, és ehhez a családnak is alkalmazkodnia kell. Ehhez társul még az eredményes kutatómunka is, aminek egyik kézzelfogható, aktuális eredménye a Mega könyvkiadó gondozásában frissen megjelent munka Bod Péterről (Gudor Botond: *Istoricul Bod Péter*) 1712–1769. A csaknem 600 oldalas kötetnek egy 42 oldalas magyar tartalom ismertetője is van.

<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article%2CPArticleScreen.vm/id/18305>

Bakó Botond

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Beszámoló az erdélyi árvaházakat támogató munkáról

Alapítványunk több éve szoros kapcsolatot tart fenn Erdélyben, Kárpátalján és Felvidéken működő református árvaházakkal, szórványiskolákkal, és óvodákkal. Igyekszünk ezeket az otthonokat rendszeresen látogatni, az ott dolgozókkal, fenntartókkal és a gyerekekkel személyes kapcsolatokat kiépíteni. Szeretnénk a valós, helyi igényeket felmérve célzott támogatást nyújtani számukra, anyagi, szociális és lelki értelemben egyaránt.

Az így felkarolt házak száma az évek során egyre bővült. Újabb és újabb otthonok kerültek figyelmünk középpontjába. 2008 késő őszén úgy határoztunk, szeretnénk meglátogatni, és feltérképezni néhány Erdélyben működő árvaházat, gyermekotthont. Egy többnapos út során így jutottunk el a zsoboki, szováti, tusnádfürdői, gyimesbükki és a már korábban támogatott zilahi, és holtmarosi otthonokba. Az itt szerzett tapasztalatainkat szeretnénk a következőkben röviden összefoglalni.

Holtmaros

Szováta

Utunk első állomása Zilah volt, ahol szoros barátságot fenntartva negyedik éve igyekszünk támogatni egy házaspárt, akik 19 gyermeket fogadtak otthonukba, és nevelik őket nagy szeretettel. A gyerekek többsége az utcáról került hozzájuk, de vannak olyanok is, akikről lemondtak a szüleik. Sokan közülük a hányattatott gyerekkor lelki sérülései mellett valamilyen fogyatékkal élnek. Példamutató és egyben szívszorító látni ennek a házaspárnak a mindennapi megélhetésért folytatott küzdelmét. Azt tapasztaltuk, hogy a rendszeres anyagi támogatás mellett problémáik meghallgatására, biztatásunkra, és szeretetünk kifejezésére legalább akkora igényük van. Sokat jelentene adott időszakonként a szülők átmeneti, vagy részleges tehermentesítésének megoldása, hogy lehetőségük legyen egy kicsit egymásra, önmagukra is figyelni, és feltöltődni a nagy erőt kívánó mindennapi munkához.

A Zsoboki Református Árvaházban - amely következő meglátogatott otthonunk volt – 52, főként kiskorú gyermeket nevelnek. Az árvaház épülete adta lehetőségek (két emelet, elkülönített kisebb hálók, nagy közösségi terem, kápolna, ebédlő, udvar) rendkívül megfelelőnek tunk a ház funkciója számára. A fenntartóval folytatott beszélgetésből kiderült számunkra, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a gyerekek iskoláztatására, használható szakma megszerzésének biztosítására, és az önálló életre való nevelés ösztönzésére. A végzett, felnőtt korú, árvaházból kikerült fiataloknak igyekeznek lakóhelyet, és munkát biztosítani a környéken, illetve az általuk fenntartott gazdasági komplexumban. Problémának láttuk viszont a gyerekek

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

nagy számához viszonyítva kevésnek tűnő nevelői gárdát (nappal 4, éjszakánként 2 fő) amelynek okai valószínűleg anyagi eredetűek.

Zsobokot elhagyva Holtmaros felé vettük az irányt ahol a Pápai Református Egyházközség által több éve támogatott Holtmarosi Tulipán Gyermekotthonba mentünk. A Czegei Wass Albert Alapítvány által fenntartott ház 12 kiskorú gyermeket fogadott be. Az ebédlővel, konyhával, kisebb udvarral, játszószobával rendelkező családi hangulatot sugárzó épület igazi otthonnak tűnt a gyermekek számára. Lépten-nyomon fellelhető volt a kevés létszámhoz biztosított 4 fős nevelői csoport munkájának keze-nyoma. Példát mutat és mintául szolgál számunkra a gyermekotthont pártfogoló pápai közösség odaadó segítségnyújtása. A rendszeres látogatások mellett folyamatos, és a helyi aktuális igényeket kielégítő támogatási rendszert működtetnek, és próbálják az egyházközség tagjait minél személyesebb érintettségben bevonni az otthon életébe. A gyerekek mindegyikének jelképes keresztszülőt választottak a gyülekezetből, aki az igazihoz hasonlóan élete végéig igyekszik pártfogolni keresztyermekét. Reméljük, a két közösség szoros kapcsolata sokáig segíti még a gyermekotthon működését.

Gyimesbükk

Tusnádfürdő

Az általában kisebb létszámú, református fenntartású árvaházak mellett szerettük volna a Bőjte Csaba által ismertté vált Szent Ferenc Alapítvány által támogatott gyermekotthonok működését is megismerni. Így jutottunk el Szovátra, Tusnádfürdőre, és Gyimesbükkre. Az alapítvány koncepciója alapján ezek az otthonok kisebb szerkezeti egységekből: lakóközösségekből állnak. Ez azt jelenti, hogy egy lakás jellegű léttérben 8-10 egynemű, de különböző korú gyermek egy vezető (kvázi családfő) által irányítva önállóan él, mintha egy „igazi” család lennének. Maguk takarítanak, mosnak, tanulnak, osztják be szabadidejüket, és felelősek egymásért. Ez a rendszer elősegíti az önálló életre való nevelést, több figyelmet, és személyesebb kapcsolatot biztosít a gyerekek számára, és igyekszik helyettesíteni a sérült családmódellet. Az elméletben jól kitalált, és egyik legélvezetesebbnek tűnő módszer azonban tapasztalataink alapján nem mindig működik problémamentesen. Nagy hiányt láttunk ugyanis a szellemileg, fizikálisan és mentálisan is képzett vezetőkből. Az alapítvány folyamatosan terjeszkedik, de nincs biztosítva ezzel párhuzamosan a vezetők képzése. Az állandó hiány miatt minden segíteni vágyót szívesen látnak, azonban sokan nem alkalmasak erre a szolgálatra, és hamar fel is adják a nehéz, megerőltető munkát. A bevált segítők többsége is csak maximum 1-2 évig marad. Ideális esetben a gyerekek fejlődése és nevelése szempontjából kiemelten fontos lenne a lakóközösségek vezetőinek utánpótlását, szakmai- mentális felkészítését és folyamatos továbbképzését biztosítani. Reméljük a közeljövőben sikerül ezen a problémán változtatni, és talán ebben mi is segítségükre lehetünk.

Az alapítvány otthonai közül a következő háromban jártunk:

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.

agostonalapitvany.bmrg.hu

A szováta Szt. József Gyermekvédelmi Központ pár éve épült csak meg, mégis közel 90 gyermeknek igyekszik otthonot biztosítani Erdély egyik szociálisan elmaradott területén. Az otthon lakóinak többsége - köztudomással ellentétben - nem árva gyermek, hanem olyan családokkal rendelkező, akiket a szegénység, és annak sok velejárója miatt a szülők kérésére, de inkább beleegyezésével kiemelték a családból. Sok szülő egyszerűen képtelen lenne gyermekeit napi szinten ellátni, felnevelni. A gyerekek elméletileg adott időszakonként hazajárnak, azonban többségükre az otthonba kerülés után a szülők már nem tartanak igényt. Sokat látott ember számára is elképzelhetetlen az a világ, ahonnan ezek a gyerekek jönnek. Egyetlen esélyük a viszonylag normális életre, ha az otthon befogadja őket. Pedig a körülmények itt sem mindig rózsásak. Sokszor nincs biztosítva a másnapi étel, gyógyszerre, tisztítószerre, és főként mosóporra lenne nagy szükség a házak többségében. Mély Istenbe vetett hit, és a Gondviselésre való teljes ráhagyatkozás elengedhetetlen a központok vezetői részéről az intézmények fenntartásához.

A tusnádfürdői Szt. László Gyermekvédelmi Központban 68 gyermek él, akik a szovátaikhoz hasonló családi háttérrel rendelkeznek. A régi kastélyból átépített gyermekotthon igyekeztek a már említett lakóközösség jellegűre felosztani, ami azonban a nagyobb közösségi terek hiányát okozta. A régi kúria épület adta lehetőségeket viszont teljes mértékben kihasználták, és a magas létszám ellenére nagyon családias légkört teremtettek. Nagy teher az otthon számára a már fent említetteken kívül (vezetőhiány, tisztítószer, mosópor) az épület befűtése. A napi ételmezt a környékbeli falvak termelőivel való kapcsolattartásból próbálják biztosítani, több-kevesebb sikerrel.

A harmadik gyermekvédelmi központ, amit meglátogattunk, Gyimesbükkön található. A Vigasztaló Szentlélek névre hallgató otthon az egyik legfiatalabb intézménye a Szt. Ferenc Alapítványnak. A 40 fő befogadására alkalmas ház egyelőre 12 szegény, de tisztességes - mondhatnánk azt is, hogy tisztességesen szegény - családból származó, a környéken élő gyermeknek ad lehetőséget a nyugodt körülmények közötti tanuláshoz. A gyerekeken kívül fiatal leányanyák számára is megnyitja kapuját ez a ház is, ahogy láttuk ezt más intézményekben is. Az otthon vezetője családjával együtt a házban lakik. Lelkese, Istenbe vetett hite, és az olyan ritkán tapasztalható csillogó szeme arról biztosított minket, hogy ha vannak is kisebb-nagyobb problémák, de jó kezekben van a központ.

Az általunk bejárt árvaházak, otthonok természetesen közel sem fedik le Erdély egész területét, mégis valamelyest átfogó képet kaptunk azok működéséről. A későbbiekben minél többször szeretnénk újra eljutni hozzájuk, és támogatni őket szolgálatukban. Célunk egy olyan szociális háló kiépítése (lásd Holtmaros), melyben magyarországi gyülekezetek, kisebb közösségek vállalnák egy-egy árvaház, gyermekotthon, szórványiskola, vagy óvoda támogatását. Szeretnénk nagy hangsúlyt fektetni a rendszeres látogatásokra, és a személyes kapcsolattartásra. Tapasztalataink azt mutatják, hogy ez az az út, amely mind a támogatott, mind a támogató részéről felmerülő igényeket a leginkább kielégíti, és így hosszú távon biztosítani képes a gyümölcsöző együttműködést.

Sinka Nóra

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Megújuló Örökség konferencia programja

MEGÚJULÓ ÖRÖKSÉG
HATÁRON TÚLI MAGYAR ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG KUTATÁSA ÉS MEGÓVÁSA

A GYIMESVÖLGYI NÉPI ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK MEGTEKINTÉSE

16.00-20.00 A Gyimesvölgy településtörténete és építéstípusai.
A botospataki falumúzeum és a gymezspalánka vízimalom bemutatása
Szűcs Endre

20.00-21.00 A gymesi csángók népművészetének régies és új elemei
(Kőreménykődnök gymezfalafloki táncosok, Timár Viktor és Ánrai Tiber)
Díósagyi László

21.00-22.00 Vacsora

2008. június 1.

11.00-13.00 *Miklós római katolikus templom*
Csíki Dénes, Emődi Tamás, Mihály Ferenc, Márton Jutka

13.00 Ebéd

RENDEZŐK:
A TELEKI LÁSZLÓ ALAPÍTVÁNY

a KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI HIVATAL
Erdélyi Magyar Kultúra Bizottság
közreműködésével.

TÁMOGATÓK:
SZÜLŐFÖLD ALAP

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
nka
Nemzeti Kulturális Alap
finanszírozta: S. Sebestyén József

MEGÚJULÓ ÖRÖKSÉG
HATÁRON TÚLI MAGYAR ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG KUTATÁSA ÉS MEGÓVÁSA

PROGRAM
2008. május 30.

9.30-10.00 Regisztráció
10.00-10.20 Megnyitó

10.20-10.40 A Kárpát-medence „határvölgyei” épített örökségének
történeti és helyi egy „kerékba tenni” programjának tanulságai
Sebestyén József

10.40-11.00 A pályikomoróci református templom felújítása
A bodrogcséti református templom felújítása
Székelyi András

11.00-11.20 Felsővölgy református templom és gyülekezeti története
Molnár Miklós

11.20-11.40 A Teleki László Alapítvány támogatásával végzett
építéstörténeti és régészeti kutatások a gymeyi medencében.
Emődi Tamás

11.40-12.00 Csíki festett faranyezetek és faberendezések felújítása
Mihály Ferenc

12.00-12.20 Kávészünet

12.20-12.40 A patrónusok szerepe az erdélyi ferences
templomok barokk berendezésében.
(A brassói és medgyesi templomok kutatásának tanulságai)
Kovács Zsolt

12.40-13.00 Műemléki felújítások a Csíki medencében
Tovissi Zsolt

13.00-13.20 Európai uniós pályázati lehetőségek
a műemlékfelújítás területén
Rodics Gergely

13.20-13.40 Fogányhavas kistérség felmérés
Rodics Gergely

13.40-14.00 Vita
14.00-15.00 Ebéd

MEGÚJULÓ ÖRÖKSÉG
HATÁRON TÚLI MAGYAR ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG KUTATÁSA ÉS MEGÓVÁSA

**CSÍKSZEREDA,
JAKAB ANTAL TANULMÁNYI HÁZ
2008. MÁJUS 29-30-31.**

**NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS
KONFERENCIA**

**A CSÍKI MEDENCE MŰEMLÉK FELÚJÍTÁSAI –
ELŐADÁSOK A FELÚJÍTÁSOK HELYSZÍNÉN**

15.00-17.30 Csíkmenaszó – római katolikus templom, Adorján Károl
Benczédi Sándor, Mihály Zita, Tóth Boglárka

17.30-18.30 Csíkcsentgyörgy – római katolikus templom,
Székelykapu megtekintése
Botár István, Mihály Zita

18.30-20.00 Csíkcsentkő – római katolikus templom
Tovissi Zsolt, Szűcs Miriam

20.00-21.00 Restaurálások Erdélyben c. kiállítás megnyitása
Mihály Ferenc, Kis Lóránd, Pál Péter, Nagy Benjámin

21.00-22.00 Vacsora

2008. május 31.

**A CSÍKI MEDENCE MŰEMLÉK FELÚJÍTÁSAI –
ELŐADÁSOK A FELÚJÍTÁSOK HELYSZÍNÉN**

9.00-11.00 Csíkcsentkő – Salvator kápolna
Tovissi Zsolt, Mihály Ferenc, Kiss Lóránd

11.00-12.00 Csíkcsentkő – római katolikus templom
Tovissi Zsolt, Sebestyén József

12.00-13.00 Csíkcsentkő – római katolikus templom
Mihály Zita, Kiss Lóránd

13.00-14.00 Csíkcsentkő
Településképző védelmi program Pogány-Havas kistérségben
Bogor Ernő, Rodics Gergely, Tovissi Zsolt

14.00-15.00 Ebéd

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

Mustra 2008

Válogatás az örökségvédelem 2008. évi eredményeiből

Hagyományosan az Örökség Galéria (Budapest, I. Táncsics Mihály utca 1.) ad otthont a műemlékvédelem, a műtárgyvédelem, a régészet ezévi tevékenységét, a közös munkát összefoglaló kiállításnak. A kiállítás létrehozói: a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, a Műemlékek Nemzeti Gondnoksága, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság, a Magyar Építészeti Múzeum, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága.

Az Örökség Galériában a tablókön látható és olvasható beszámoló régészeti feltárásokról, művészettörténeti és irattári kutatásokról, restaurálásokról, helyreállításokról, új védekekről, a teljesség igénye nélkül mindarról, ami az örökségvédelem napi feladata és eredménye. Különös tekintettel a budapesti műemlékekre, a fürdők helyreállítására, valamint az autópálya építések nyomvonalán folytatott ásításokra. A kiállításon látható néhány újonnan védett műtárgy, múzeumok, közgyűjtemények idei szerzeményei, illetve az állami elővásárlási jog lehetőségével megvásárolt műtárgyak. Kivetítő felületen az örökségvédelem jelentősebb programjait bemutató képsorok futnak a kiállítás teljes ideje alatt.

A kiállítással egyidőben megjelenik a Mustra 2008 kötet, amely DVD mellékletével együtt tartalmazza a Mustra 2008 teljes anyagát.

A Pincegalériában ugyanakkor megtekinthető a www.muemlekem.hu fotópályázatának nyertes képeit bemutató kiállítás.

Az Örökség Galéria kiállítása 2008. december 19-én nyílik, s 2009. február 1-ig látogatható naponta 10-17 óráig.

Ágoston Sándor Alapítvány

Budapest, 1092 Ráday utca 28.
agostonalapitvany.bmrg.hu

A kiállított tablónk szövege:

Magyarigen, Óraljaboldogfalva, Sárd, református templomain végzett állagmegóvási munkák

A dél-erdélyi területen régen szórvány-létbe szorult magyarság egyik fontos gondja, hogy az egyre fogyatkozó számú és idősödő hívek nem képesek fenntartani templomaikat. Gudor Botond és Horváth Ákos református lelkészek ezen a problémán kívánva segíteni, több éve megszervezik egy-egy épület legsürgősebb állagmegóvási munkáinak elvégzését.

A magyarigeni református templomot kvalitása messze kiemeli az erdélyi késő barokk falusi egyházak sorából. A gyülekezet lassanként elnéptelenedett, kizárólag Gudor Botond tiszteletes úr erőfeszítéseinek köszönhető, hogy még nem indult pusztulásnak az épület. Sajnos idén egy rejtett tetőhiba következtében könnyező házigomba telepedett meg a főhajó boltozata feletti feltöltésben. A nyáron szervezett diáktábor egyik feladata az átázott törmelék eltávolítása és a falak elsődleges fertőtlenítése volt.

Az óraljaboldogfalvi román kori templom értékes falképeire már a 19. század végén felfigyeltek, s Möller István vezetésével a MOB elvégeztette az épület teljes körű helyreállítását. A hívek egyre apadó lélekszáma, a műemlékek fenntartására fordított állami források elégtelensége miatt a század folyamán a tetőfedés teljesen tönkrement, és a tetőszerkezet is súlyosan megsérült. Az ideiglenesnek szánt hullámpalafedést mintegy húsz év elmúltával idén nyáron sikerült faszindellyel felváltani, és a tetőszerkezet újabb károsodásait orvosolni. Sor került a toronysisak kijavítására és festésére is.

A sárdi református templom 14-15. századi eredetű, a 18-19. század folyamán több ízben átépítették. Eredeti tornyát újjal váltották fel, mellékhajóit megrövidítették, a hajókat elválasztó pillérsort egy-egy nagyméretű pillérrel helyettesítették, az egész épületet gerendafödémrel fedték, és 1861-ben új tetőszerkezettel látták el. Az alacsony hajlásszögű, kétállószerű, függesztőműves tetőzet a három hajót egy fedél alá fogja. A túlságosan nagy állástávolság a lécezés behajlását, sok helyen törését eredményezte, az ennek következtében fellépő beázások miatt a gerendafödém tönkrement, életveszélyessé vált, és néhány ponton a tetőszerkezet is súlyos károkat szenvedett. Felmerült a gyanúja annak is, hogy a rossz statikai kialakítású tetőszerkezet a falak nyílását okozza. A jelenségek alapos áttekintése során azonban világossá vált, hogy az elmozdulások korábbi eredetűek, ezért a jelenlegi tetőszerkezet megtartása indokolt, egyben anyagilag is az egyetlen járható út. A károsodott elemek részleges cseréjével és megerősítésével, a hajó és szentély csatlakozásánál levő csonka főállásba beépített feszítőmű segítségével sikerült az elmozdult, megsüllyedt elemeket eredeti pozíciójukba visszahelyezni. Az oromfal felső sorainak újrafalazásával, segédszarufák beépítésével, új lécezés és bádогоzás készítésével, a héjazat átforgatásával teljessé vált felújítás révén – reméljük - hosszú időre sikerült lefékezni az épület állagának további romlását. A munkában – Székely János ácsmester irányítása mellett – magyarországi és erdélyi egyetemisták vettek részt.

Szervezők: Gudor Botond lelkész, Bod Péter Alapítvány, Magyarigen; Horváth Ákos lelkész, Ágoston Sándor Alapítvány, Budapest; Bódis Miklós lelkész, Hátszeg;

Támogatók: Ágoston Sándor Alapítvány, Budapest; Bod Péter Alapítvány, Gyulafehérvár; Communitas Alapítvány, Kolozsvár; Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár; Nemzeti Civil Alapprogram, Budapest; Romániai Közművelődési és Kultuszminisztérium, Bukarest; Szülőföld Alap, Budapest; Babos Rezső, Anticimex, Pomáz; Kendeffy Mária és Inczeffy András, Brüsszel; Sarkadi Márton, Budapest